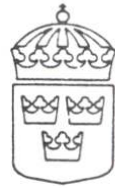

Motion till riksdagen

1990/91:Ub69

av Bengt Harding Olson (fp)
med anledning av prop. 1990/91:87
Näringspolitik för tillväxt

Mot.
1990/91
Ub69–79

Högskolan i Kristianstad

Bakgrund

Riksdagen behandlade regionalpolitiken i juni 1990 (prop.76, AU13, rskr. 346). Det lades då fast att politiken skall inriktas på att ge människor tillgång till arbete, service och god miljö oavsett var de bor i landet.

Näringslivets och tjänsteproduktionens struktur i Sverige har till stor del vuxit fram genom den kunskapsutveckling och därav följande färdighetsuppbyggnad som ägt rum i landet under senare delen av 1900-talet. Inte minst beror detta på de regionala högskolornas tillkomst. Närhet till utbildning, och då framförallt närhet till utbildning som innebär en fortbildnings- eller vidareutbildningsmöjlighet, är en faktor som till stor del styr den enskilda människans sökande efter personlig utveckling. En sådan utveckling är i sin tur en förutsättning för näringslivets och tjänsteproduktionens utveckling.

Både ur den enskildes och samhällets synvinkel måste det föreligga likvärdiga förutsättningar i landets regioner för att riksdagens intentioner vad avser regionalpolitiken skall kunna uppfyllas. Likvärdigheten blir därvid inte ett mål, men väl ett medel för en fortsatt uppbyggnad av kunskapsområdet.

I regeringens proposition (prop. 1990/91:87) Näringspolitik för tillväxt understryker föredraganden att "--- en ytterligare utökning av insatserna på högskoleområdet är av grundläggande betydelse i ett fortsatt tillväxtperspektiv. Förstärkningarna bör i första hand gälla den högre tekniska utbildningen samt de resurser som står till högskolornas förfogande för lokala beslut om utbildningens utveckling och förnyelse ---" (s. 42). Han återkommer senare (s. 229) och framhåller "--- är det också av olika skäl angeläget att förstärka länens centralorter eller andra stödjepunkter som svarar för viktiga funktioner för en större region. I ett nationellt perspektiv bör genom sådana åtgärder dessa orter kunna bli bättre lokaliseringalternativ till bl.a. storstäderna och universitetsorterna i södra Sverige ---" En således "--- fungerande regionalpolitik (är) en viktig förutsättning för hela landets ekonomiska tillväxt ---".

Sverige befinner sig för närvarande i en lågkonjunktur, förorsakad av regeringens kraftlösa näringspolitik. Massmedia rapporterar varje dag om nya nedläggningar, varsel och uppsägningar. Särskilt hårt drabbas ungdomen.

Ungdomsarbetslösheten stiger kraftigt. I Kristianstads län stiger den med oroväckande hastighet. Länsarbetsnämndens statistik visar att den fördubblats under det senaste året. Inom delar av länet är nu nio gånger så många ungdomar arbetslösa som för ett år sedan. Den genomsnittliga arbetslöshets-siffran för ungdomar i åldern 18–19 år är fem procent och för dem i åldern 20–24 år är den 5,1 procent. För ett år sedan var siffrorna 2,4 respektive 2,6 procent. Kommunerna har visserligen skyldighet att ställa inskolningsplatser till ungdomarnas förfogande men den möjligheten står knappast till buds i dag, när kommunerna inte kan sysselsätta sin egen personal. Det är, enligt uttalande från länsarbetsdirektören, inte medel som saknas denna gång utan faktiska arbetsplatser.

För den vuxna generationen är situationen inte mer gynnsam. Bilindustrins krissituation har väckt stor uppmärksamhet vad gäller Malmö kommun och Blekinge län, men är för underleverantörssidan lika krisartad i Kristianstads län. Underleverantörer till både SAAB och Volvo med sammanlagt många hundra anställda finns från Båstad till Simrishamn. SAAB-Scania har lagt ner gjuteriet i Sibbhult. Nedläggningar och permitteringar i Kallinge och Olofström är inte ett isolerat Blekingeproblem, eftersom en stor del av arbetskraften pendlar från bostadsorter i Kristianstads län.

Tarketts golvindustrin har minskat produktionen och därmed arbetsstyrkan. Företaget håller delvis på att flytta utomlands. LB-invest, landets näst största småhusstillverkare, har även så minskat produktionen och därmed personalstyrkan.

Karpalunds sockerbruk är nedlagt till följd av Sockerbolagets strukturrationalisering. Flera hundra arbetsplatser försvann genom denna nedläggelse.

Hela regionen är under kraftig omstrukturering. Jordbruket och livsmedelsindustrin, länets basnäringar, står inför en kraftig omvandling. Den dominans som jordbruket och livsmedelsindustrin har i regionen är inte resultatet av nyare tiders industripolitik utan en följd av naturliga förutsättningar och generationers tålmodiga strävan att trygga sin egen och omgivningens levnadsvillkor. Sveriges grad av självförsörjning inom livsmedelsområdet har till stora delar byggt på detta. I sammanhanget kan nämnas att 43 procent av tillverkningsarbetskraften inom Kristianstads kommun är sysselsatt inom livsmedelsindustrin. En förändring inom näringsgrenen får således betydelse för nästan hälften av den sysselsatta befolkningen i kommunen.

På samma sätt befinner sig fiskerinäringen och fiskeriindustrin i stora svårigheter. Nedsmutsningen av Östersjön har medfört minskade fångster och därav betingad minskad lönsamhet. Fortsätter utvecklingen, och ingenting pekar på en snar förändring, kommer ytterst få människor i regionen att i framtiden kunna få sin utkomst inom denna näringsgren.

Likaså kommer förändringen av den civila offentliga sektorn liksom de förändringar som diskuterats inom det militära området att få avgörande betydelse för regionens livskraft och tillväxt.

Omstruktureringen av jordbruket och den därav beroende industrin, liksom av annan industri, kommer tillsammans med svårigheterna inom fiskerinäringen och förändringarna inom både civil och militär offensiv verksamhet bl.a. ställa krav på utbildningsanordnarna i länet för att med utbildningens hjälp skapa ny eller fördjupad kompetens.

Utbildning som medel för tillväxt

Mot denna bakgrund är det förvånansvärt att regeringens förslag i tillväxtpropositionen så markant diskriminerar Kristianstadsregionen vad gäller möjlighet till högre utbildning. Problemen är inte mindre inom denna region än inom de delar av landet som genom skilda förslag avses få stöd för en fortsatt utbyggnad av såväl grundläggande teknisk utbildning som sådan utbildning vilken beslutas lokalt av högskoleenheterna. Genom regeringens förslag ges inte denna region och dess invånare samma möjligheter som andra till en fortsatt god utveckling och tillväxt.

I en situation där hotbilden dominerar finns dock alltid alternativ som minskar trycket för samhället och den enskilda människan. I Kristianstads län finns möjligheter till utveckling och förnyelse inom delar av näringslivet som i en sådan här situation blir särskilt värdefulla att ta tillvara. Stenindustrin är ett bra exempel på detta. På kajen i Åhus kan man se jättelika stenblock av den berömda diabasen. Dessa skeppas till Italien för slutförädling i stället för att detta sker inom landet.

Länet har landets näst största färdigtillverkning inom träindustrin, baserad på relativt många men små och medelstora företag. Konkurrensen inom området är hård och produktionen är beroende av en god formteknik och design.

Livsmedelsindustrin är dominant, men frånsatt visst utvecklingsarbete bedrivs av lantbruksuniversitetet inom växtförädlingsområdet vid Balsgård finns mycket liten vidareutbildning och ingen forskning inom länet. Högskolan i Kristianstad har viss utbildning för arbetsledare inom området livsmedelskvalitet, men denna utbildning ger endast fördjupad kunskap inom en mycket smal sektor av denna breda näringsgren.

Kompetensen hos verktygsmakarna kan vidareutvecklas. Den spetskompetens som finns t.ex. i Tyskland kan mycket väl utvecklas också i Sverige. Verktygsmakarna är nyckelpersoner i all industriell tillverkning, hög kompetens hos dessa ger formgivare möjlighet att utveckla och förnya de egna produkterna. I en hårdnande konkurrens är detta en förutsättning för fortsatt lönsamhet för delar av industrin inom regionen.

Många människor bär på egna utvecklingsmöjligheter som endast kan utlösas genom ökad kunskap om företagsamhet och produktutveckling. Likaså finns redan etablerade företag som hesiterar inför en framtid som synes sakna signaler om regeringens förmåga och önskan att vilja satsa också på dem.

Tillväxttaktan i Umeå, tillskapandet av forskningsbyar i Lund, Linköping och Växjö kan ses som goda exempel på den stora betydelse som närheten till utbildning har för en regions tillväxt. Regeringens satsning i tillväxtpropositionen på sydöstra Sverige och Lund kan synas ha betydelse också för

Kristianstads län. Den närheten är dock en fiktion. Den fortbildning och vidareutbildning som krävs nu har presumtiva studerande som samtidigt med att de behöver bygga upp en ny eller fördjupad kompetens också har att ta ansvar för hem och familj. För dem är Växjö eller Lund inga alternativ. Den direkta närheten är av avgörande betydelse för viljan att förnya sig. Detta stämmer också väl samman med regeringens uttalande i propositionen om det angelägna i att förstärka länens centralorter för att dessa orter skall kunna bli bättre lokaliseringalternativ till storstäderna och universitetsorterna i södra Sverige.

Mot. 1990/91
Ub69

Högskoleutbildning i Kristianstads län

I propositionen föreligger förslag till fördelning av utbildningsplatser och medel för fristående kurser till ett stort antal högskoleenheter. Men för högskolan i Kristianstad föreslås inga tillskott. För regionens del innebär detta en stor besvikelse. Ånyo konstateras det att regeringen finner regionens situation ointressant och mindre värd att satsa på. Ånyo konstateras det att regionen inte ges likvärdiga förutsättningar till en framtida tillväxt jämfört med andra regioner.

Inom högskoleenheten finns kompetens och vilja inom samtliga ovan uppräknade områden att bidra till en breddad och fördjupad kompetens för länets arbetskraft.

Här finns en teknisk sektor där utbyggnad är fullt möjlig både lokalmässigt och på andra sätt i Hässleholm. Landets enda polymeringenjörsutbildning och formteknikutbildning för polymera material finns i Kristianstad. En satsning inom tekniksektorn skulle t.ex. möjliggöra för högskolan att förlägga viss högskoleutbildning direkt till krisdrabbade företag. En sådan ordning ökar ytterligare närheten till utbildning. Högskolan är beredd att starta utbildning genom fristående kurser i t.ex. kvalitetsteknik, moderna digitala konstruktionsmetoder och material- och produktionsstyrning inom maskiningenjörsområdet liksom av utbildning i bearbetning och formteknik av polymera material.

Det finns en ekonomisk utbildning som inom sig har landets enda sakrevisionslinje, en linje som ger den teoretiska kompetensen för att utöva yrket. Linjen, som ges både på distans och som kvällsundervisning, är ständigt översökt. Till årets 60 årsstudieplatser fanns 239 sökande. Inom sektorn föreslås för nästa år ett stort antal fristående kurser, som man erfarenhetsmässigt vet kommer att vara översökta. Inom institutionen finns kompetens och vilja att medverka i uppbyggnaden av ny företagsamhet grundad på regionens egna förutsättningar.

Inom högskolan finns erfarenhet att utbilda instruktörer inom räddningstjänsten, arbetsledare inom livsmedelsindustrin etc. Kompetensen kan nyttjas för liknande utbildningsinsatser inom andra områden.

Det finns kunskap och förutsättningar att medverka i en efterfrågad designutbildning, väl ägnad att stödja de små och medelstora tillverkningsföretag som av ekonomiska skäl inte kan sända sin personal till Stockholm eller andra större utbildningsorter för att nå en vidgad kompetens.

För att skapa likvärdiga möjligheter för medborgarna också i Kristianstads län bör det också för denna region tillskapas resurser för en större andel högre utbildning. Behovet av sådan utbildning inom det egna närområdet är väl belagt och kompetensen att genomföra den finns. Det är resurserna som saknas. Högskolan i Kristianstad bör, i likhet med vissa andra regionala högskolor, under anslaget för lokala och individuella linjer samt fristående kurser (LIF-anslaget) få ett resurstillskott om 720 000 kr. Detta skulle innebära att regionen fick samma möjligheter som andra regioner att utvecklas och att bli en stark länk i landets totala tillväxt.

Finansiering av utbildningssatsningar

Regeringen föreslår i propositionen att föreslagna åtgärder inom den högre utbildningen "– – – kommer till stånd genom sådana omprioriteringar som regeringen bedömer vara riktiga och rimliga. En motsvarande proportionell minskning bör således göras av de i prop. 1990/91:100 bil. 10 beräknade anslagen D5, Utbildning för tekniska yrken, D7, Utbildning för vårddyken samt D8, Utbildning för undervisningsyrken – – –".

Regeringens förslag innebär att man tar med den ena handen för att ge med den andra. Resultatet blir ingen resursförstärkning utan endast en resursförsvagning inom andra vitala sektorer. Med regeringens teknik för finansiering borde det vara mer rimligt att i stället ange ett antal utbildningar inom de utpekade sektorerna som tillfälligt eller permanent ska läggas ner för att finansiera propositionens förslag. Att minska resurserna inom t.ex. civilingenjörsutbildningarna för att starta nya sådana synes inte särdeles välbetänkt. En enklare tenkik än den föreslagna inom LIF-anslaget hade med regeringens synsätt varit att helt enkelt begära av högskolorna att öka antalet årsstudieplatser inom oförändrad medelstillsättning.

Anslagen sänks för samtliga högskolor utan att alla högskolor får del av besparingseffekten. Högskolan i Kristianstad skulle med regeringens förslag vara med om att finansiera reformen utan att själv kunna få delta i tillväxtuppbyggnaden.

Folkpartiet liberalerna har valt en riktigare och ärligare väg och föreslår i en partimotion att ytterligare 100 milj.kr. skall anslås för att antalet nybörjarplatser vid landets högskolor skall öka med totalt 6 000 till hösten 1991. Inom ramen för denna satsning bör 720 000 kr. anvisas högskolan i Kristianstad för att öka utbildningskapaciteten.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kristianstadsregionens situation,¹⁾

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning som medel för tillväxt,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskoleutbildning i Kristianstads län,

1* Riksdagen 1990/91. 3 saml. Nr Ub69–79

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade anslag till högskolan i Kristianstad.

Mot. 1990/91
Ub69

Stockholm den 6 mars 1991

Bengt Harding Olson (fp)